

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΡΠΕΡΟΥ

ΣΧ.ΕΤΟΣ: 2011-2012

ΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΕΣΚΑΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Υπεύθυνοι/ες καθηγητές/τριες

Τζιούφας Βασίλειος ΠΕ11 Φλόκας Αθανάσιος ΠΕ03

Κρομμύδα Δέσποινα ΠΕ09 Σωτήρη Χρυσούλα ΠΕ15

Νασιόπουλος Απόστολος ΠΕ02

Μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα

Γκαραλιάκου Σταματία

Κατσανίδης Ηλίας

Βέντζιος Ευάγγελος

Βέντζιος Νικόλαος

Παπαγεωργόπουλος Αθανάσιος

Γκαραλιάκου Κωνσταντίνα

Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος

Καλιακάτσου Ζωή

Τσενεκλίδης Νικόλαος

Κοντούλας Ηλίας

Τζιούφας Αθανάσιος

Μπιζιώτας Βάιος

Λάλλου Ευαγγελία

Μπουγάς Γρηγόριος

Ορφανίδου Ελένη

Μυρτσιώτη Μαρία

Παπαθεοδώρου Παρασκευή

Παπαγεωργοπούλου Ελένη

Βέντζιου Στέλλα

Παπαδοπούλου Παρθένα

Χαραλαμπίδης Ηλίας

Ρότσι Ρομάριο

Δόβας Νικόλαος

Σταϊνός Ευθύμιος

Καλιακάτσος Βασίλειος

Τασιδήμου Ευφροσύνη

Γκέκα Παναγιώτα

Τσέλα Ανίσα

Τσέλα Ροβένα

Αλλιού Φατιγιόν

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας, στα πλαίσια του προγράμματος πολιτιστικής εκπαίδευσης, του Γενικού Λυκείου Καρπερού κατά το σχολικό έτος 2011-2012, είναι η μελέτη των αρχαιολογικών ευρημάτων του Δήμου Δεσκάτης. Η κατανομή των κεφαλαίων έχει να κάνει με τις ανασκαφές που έγιναν σε διάφορα μέρη της περιοχής.

- Ανασκαφή στη θέση Αγία Κυριακή Παλιουριάς Δήμου Δεσκάτης
- Ανασκαφή στη θέση Κεραμαριό Παλιουριάς Δήμου Δεσκάτης
- Ανασκαφή στη θέση Βρωμονέρια Παναγιάς Δήμου Δεσκάτης.
- Ανασκαφή στη θέση Άγιος Κωνσταντίνος Δήμητρας. Δήμου Δεσκάτης.
- Ανασκαφή στη θέση Μικρό Καρπερού Δήμου Δεσκάτης.
- Έρευνα με δοκιμαστικές τομές (κυρίως) και χωρίς ευρήματα στις θέσεις:
 - α) Κουρούνες Παναγιάς Δήμου Δεσκάτης.
 - β) Βραστερά Δήμητρας Δήμου Δεσκάτης.
 - γ) Κεραμαριό Δήμητρας Δήμου Δεσκάτης.
 - δ) Σιούτσα Ρέμα Δήμητρας Δήμου Δεσκάτης.
- Ανασκαφή στην Ελάτη, θέση Λογκάς Δήμου Καμβουνίων και στη θέση Κτιο Διπόρου Δήμου Γρεβενών

Ανασκαφή στη θέση Αγία Κυριακή Παλιουριάς Δήμου Δεσκάτης

Στη θέση **Αγία Κυριακή Παλιουριάς Δήμου Δεσκάτης** η ανασκαφή αποκάλυψε χώρους κατοίκησης κατά την Νεολιθική και εποχή Χαλκού, επίσης και την εποχή του Σιδήρου.

*Εικ. 26. Αγία Κυριακή Παλιουριάς.
Αντιπρο-σωπευτικοί τύποι ειδωλίων.*

*Εικ. 27. Αγία Κυριακή Παλιουριάς.
Πιθοειδές αγγείο.*

Ανασκαφή στη θέση Κεραμαριό Παλιουριάς Δήμου Δεσκάτης

Στη θέση αυτή ανασκάφηκαν τμήματα μεγάλου νεκροταφείου, που εντείνεται σε δύο λόφους. Στον **Ανατολικό Λόφο** ολοκληρώθηκε πέρσι την ανασκαφή με την αποκάλυψη 30 ταφών, που εντάσσονται στα αρχαϊκά και κλασικά χρόνια και, εκτός μίας, ήταν διαταραγμένες και συλημένες από την αρχαιότητα, και στον **Δυτικό Λόφο**, μετά την ανασκαφή 33 ταφών το 2006, που εντάσσονται κυρίως εντός του 4ου αι. π.Χ., συνεχίστηκε φέτος και αποκαλύφθηκε άλλες 39, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό σε 102.

Ο χώρος του νεκροταφείου στον Ανατολικό λόφο.

Μελανόμορφη πρόχους τοπικού εργαστηρίου.

Χάλκινος κρίκος - Προκερματική μορφή νομίσματος

Μελανόμορφη πυξίδα και λεπτομέρεια του πώματος.

Χάλκινη πρόχους.

Χάλκινος κάνθαρος.

Αργυρά και χάλκινα κοσμήματα.

Μελανόμορφη σταμνοειδής πυξίδα.

Ανασκαφή στη θέση Γέφυρα και Βρωμονέρια Παναγιάς Δήμου Δεσκάτης.

Στη θέση **Γέφυρα Παναγιάς Δήμου Δεσκάτης** η ανασκαφή αποκάλυψε οικιστικά κατάλοιπα ελληνοιστικών χρόνων, αλλά και χειροποίητη μακεδονική αμαυρόχρωμη κεραμική της ύστερης εποχής του χαλκού.

Στη θέση **Βρωμονέρια Παναγιάς Δήμου Δεσκάτης** διαπιστώθηκε ότι ο χώρος κατοικήθηκε κατά την Ελληνοιστική, Ρωμαϊκή Εποχή, αλλά και στα πρωτοβυζαντινά χρόνια.. Τα οικιστικά κατάλοιπα ανήκουν σε χώρους καθημερινής διαβίωσης, ενώ αποκαλύφθηκαν και εγκαταστάσεις θερμών λουτρών ρωμαϊκών χρόνων με ψηφιδωτό δάπεδο.

Βρωμονέρια Παναγιάς. Άποψη του caldarium του Κτηρίου Γ.

Βρωμονέρια Παναγιάς. Αεροφωτογραφία της ανασκαφής

Ανασκαφή στη θέση Άγιος Κωνσταντίνος Δήμητρας Δήμου Δεσκάτης.

Σημαντικά κτίρια της ελληνιστικής και βυζαντινής εποχής ήρθαν στο φως κατά τη διάρκεια ανασκαφών. Τρία κτίρια σημαντικού μεγέθους, που μαρτυρούν την ύπαρξη ιδιαίτερα ανεπτυγμένου οικισμού, στις όχθες του Αλιάκμονα, κατά τα ελληνιστικά και βυζαντινά χρόνια, ήρθαν στο φως κατά τη διάρκεια ανασκαφών, στη θέση Άγιος Κωνσταντίνος του χωριού Δήμητρα Γρεβενών.

Τα πολύχρωμα κονιάματα της Αγροικίας.

Κονιάματα από το χώρο του ανδρώνα της Αγροικίας.

Μυκηναϊκές κύλικες

Ανασκαφή στη θέση Μικρό Καρπερού Δήμου Δεσκάτης .

Στη θέση **Μικρό Καρπερού Δήμου Δεσκάτης** ανασκάφηκε χώρος νεκροταφείου με κιβωτιόσημους τάφους από πλάκες, που δεν περιείχαν αντικείμενα. Στον Αϊ-λιά του Καρπερού εντοπίστηκαν ερείπια οικιών, κεραμίδες και προϊστορικά λίθινα εργαλεία. ΝΑ στα σύνορα Καρπερού -Δήμητρας, σε χωράφια βρέθηκαν θραύσματα κεραμίδων , όστρακα γραπτών αγγείων και θραύσματα από προϊστορικούς λίθινους πελεκείς. Τάφοι βρέθηκαν και μέσα στο σημερινό χωριό Καρπερό με αρκετά κτερίσματα: χάλκινες πόρπες, περικόρπια, κυάθους, νομίσματα κ.ά., συλλογή των οποίων δημιουργήθηκε και εκτίθεται στο Κοινοτικό Γραφείο.

Ανασκαφή στην Ελάτη, θέση Λογκάς Δήμου Καμβουνίων και στη θέση Κτιο Διπόρου Δήμου Γρεβενών

Στο χώρο της λεκάνης του Λογκά έχουν ανασκαφθεί γύρω στους 100 ταφικούς περιβόλους και λιθοσωροί της Πρώιμης και Μέσης Εποχής Χαλκού ενώ με βεβαιότητα το νεκροταφείο εκτείνεται σε πολύ μεγαλύτερη έκταση. Αποκαλύφθηκαν 100 ανθρώπινες ταφές καθώς και σκελετοί ιπποειδών, που συνοδεύουν τους νεκρούς. Οι λίθινοι περίβολοι περιέχουν λακκοειδείς ταφές, κιβωτιόσχημες ή ταφές σε αγγεία. Και ανάμεσα στα κτερίσματα υπάρχει οπλισμός ή λίθινα περίαπτα και όστρεα.

Ανασκαφή στη θέση Κτιο Διπόρου

Αποκαλύφθηκαν οικιστικά κατάλοιπα και πιο συγκεκριμένα τοίχους από αργολιθοδομή και χώρους δωματίων, καθώς και μεγάλο ορθογώνιο κεραμεικό κλίβανο, διαστάσεων 5Χ3,50 μ., περίπου, που δείχνει τις εργαστηριακές δραστηριότητες του οικισμού. Προϊόν του εργαστηριακού χώρου είναι το αποσπασματικό συμπαγές ειδώλιο με κορμό ζώου που το «ιππεύουν» δύο μορφές, των οποίων σώζονται τα πόδια. Το μεγάλο μέγεθος, οι αναλογίες του σώματος του ζώου και των αναβατών που βρίσκονται σε απόσταση μεταξύ τους, θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν στην υπόθεση ότι πρόκειται για μεγαλύτερο ζώο, ίσως ελέφαντα, και πιθανόν να προοριζόταν ως ανάθημα.

ΛΟΓΚΑΣ ΕΛΑΤΗΣ

Κάνθαρος πρώιμης εποχής
Χαλκού.

Μονόχωρο κτήριο ιστορικών χρόνων.

Αγγείο με εγχυτρισμό Νεολιθικής εποχής.

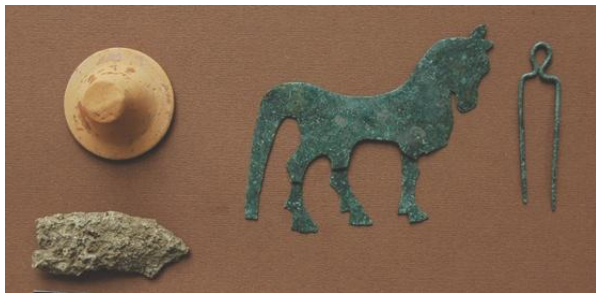
ΚΤΙΟ ΔΙΠΟΡΟΥ

Εικ. 28-30. Ειδώλιο νεολιθικής εποχής

Εικ. 31. Πυξίδα και άωτο σκυφίδιο-πώμα.

Εικ. 32. Ευρήματα και χάλκινο έλασμα αλόγου από παιδική ταφή

Εικ. 33. Εξάλειπτρο τοπικού εργαστηρίου

Εικ. 34. Χάλκινη φιάλη από το νεκροταφείο αρχαϊκών, κλασικών και ελληνοιστικών χρόνων.

Ανασκαφή στη θέση Παναγία Διπόρου Δήμου Γρεβενών

Πρόκειται για γειτονική με της θέσης Κτιο εγκατάσταση και μάλλον ανήκουν και οι δύο στον ίδιο μεγάλο οικισμό, που έχει τα χαρακτηριστικά μιας ευρείας πόλης που εκτεινόταν σε παραποτάμια περιοχή, αλλά συγχρόνως διέθετε χώρους κατοίκησης και καταφυγής στις πλαγιές γειτονικών λόφων. Η χρήση και των δύο θέσεων προγενέστερα (Υστερη Εποχή Χαλκού, Εποχή Σιδήρου και Αρχαϊκή) τεκμηριώνεται από σποραδικά ευρήματα και τη χειροποίητη μακεδονική-δωρική κεραμική με αμαυρόχρωμη διακόσμηση. Στη θέση Παναγιά διαπιστώσαμε την ανυπαρξία οικοδομικών καταλοίπων κανονικού οικιστικού ιστού, παρά την αποκάλυψη πιθεώνα από πέντε πίθους στη σειρά και την αποκάλυψη κεραμικού κλιβάνου. Μπορούμε, προς το παρόν τουλάχιστον, να υποθέσουμε ότι στο χώρο αναπτύσσονταν αγροτοποικιστικές εποχιακές εγκαταστάσεις πολύ πρώιμα και κυρίως κατά την ελληνιστική εποχή. Πολύ παλαιότερα, τον 6ο-5ο αι. π.Χ., θάφτηκαν και πέντε παιδιά σε ταφές διάσπαρτες στον ίδιο χώρο, που περιείχαν χειροποίητο κάρθαρο, γυάλινες χάντρες, χάλκινους κρίκους και βραχιόλι, σιδερένιο καμπύλο μαχαίρι, χάλκινο αγαλμάτιο ίππου και πήλινο ειδώλιο προγαστορος νάνου, για το οποίο οι αρχαίοι πίστευαν ότι ήταν αποτροπαϊκό και προφύλασσε τον κάτοχό του από κακοποιές επιδράσεις. Ενδιαφέρον εύρημα θεωρούμε τον σκελετό αλόγου, 12 ετών περίπου, το οποίο σωριάστηκε και πέθανε παίρνοντας την εμβρυακή στάση.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΔΙΠΟΡΟΥ

Χάλκινες τοξωτές πόρπες

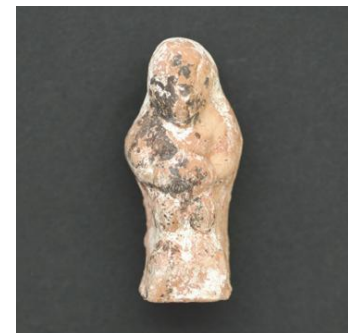
Χάλκινη οκτώ-σχημη πόρπη

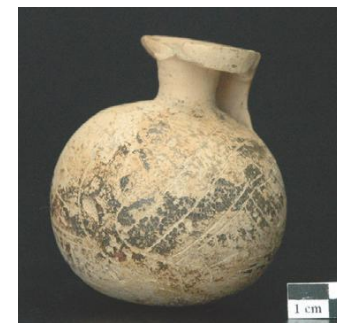
Γενική άποψη του Κτηρίου

Χάλκινο περίαπτο σε σχήμα αλόγου.

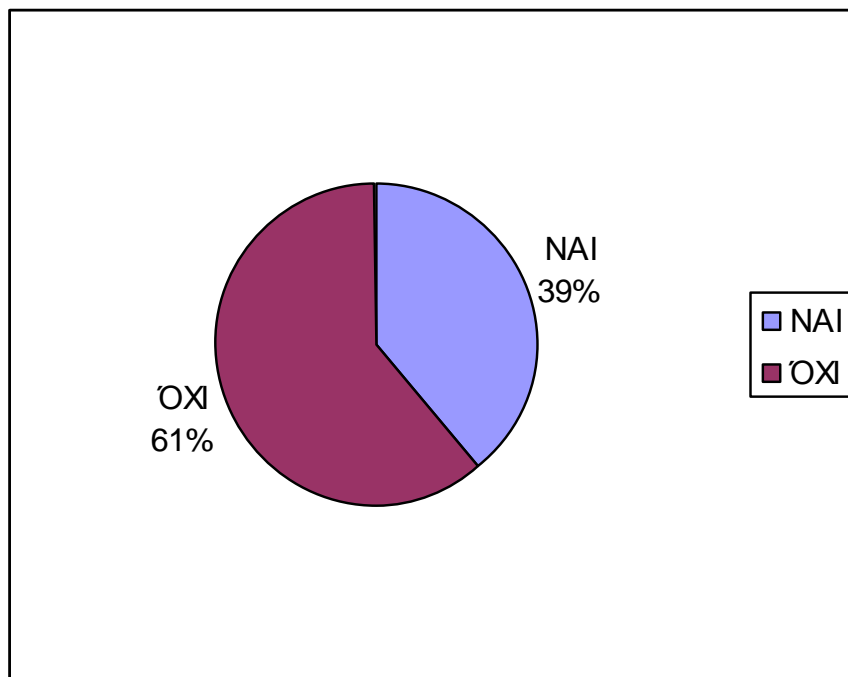

Πήλινο ειδώλιο νάνου-προγάστορα

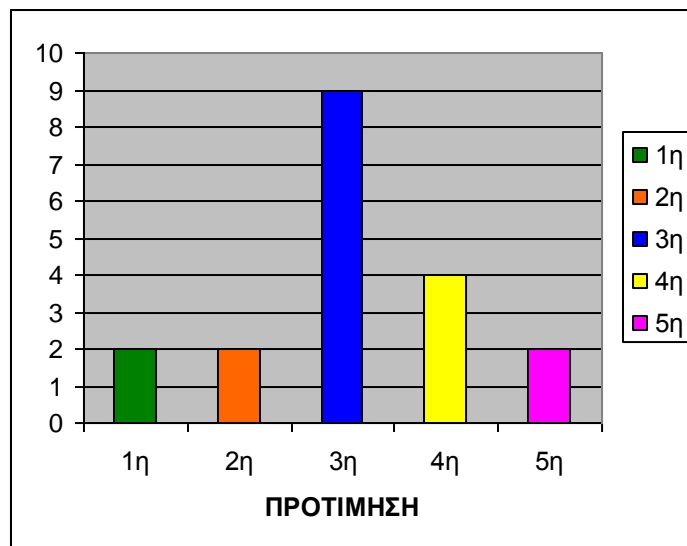

Κορινθιακός αρύβαλλος.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

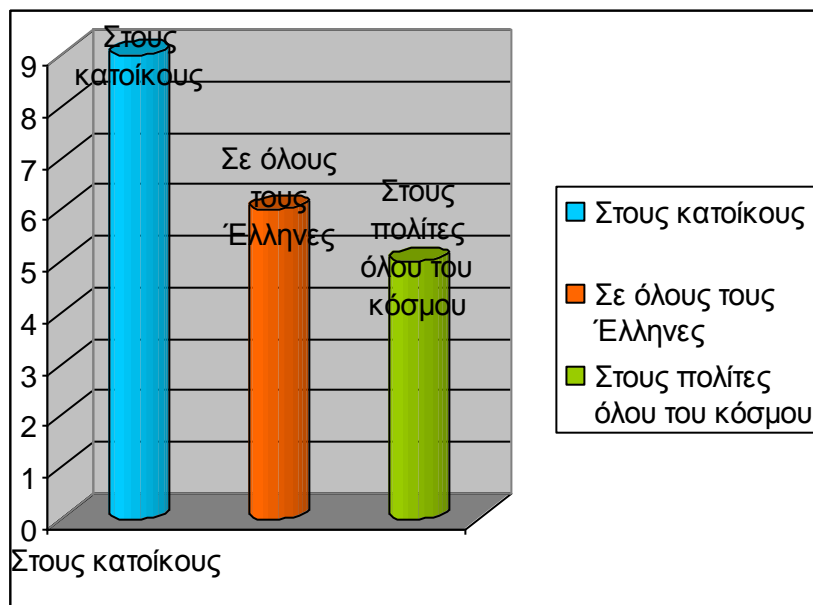

1. Ζείτε κοντά σε μνημείο;	
ΝΑΙ	ΟΧΙ
7	11

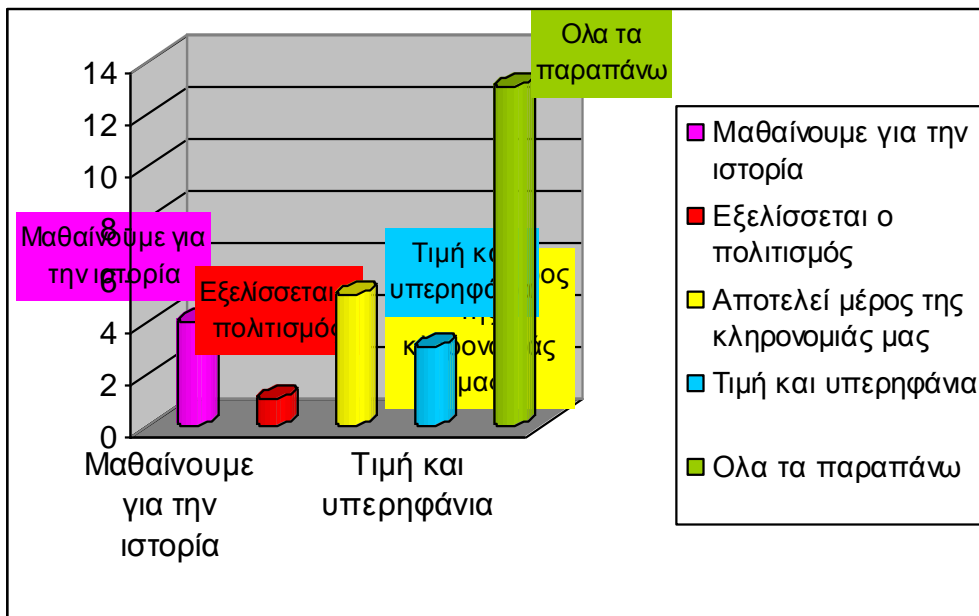
2. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με την πρόταση: "Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Δεσκάτης-Δ.Ε.Χασίων έχει μεγάλη ιστορία και είμαι περήφανος/η γι'αυτήν.

	1η	2η	3η	4η	5η
	2	2	9	4	2

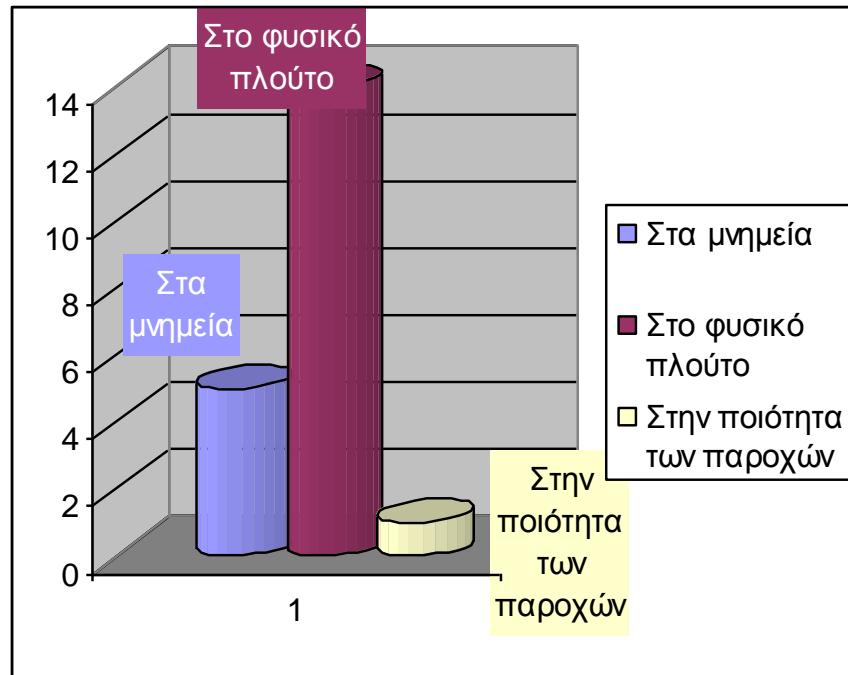
3. Σε ποιον ανήκει η πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου Δεσκάτης-Δ.Ε.Χασίων:

Στους κατοίκους	Σε όλους τους Έλληνες	Στους πολίτες όλου του κόσμου
9	6	5

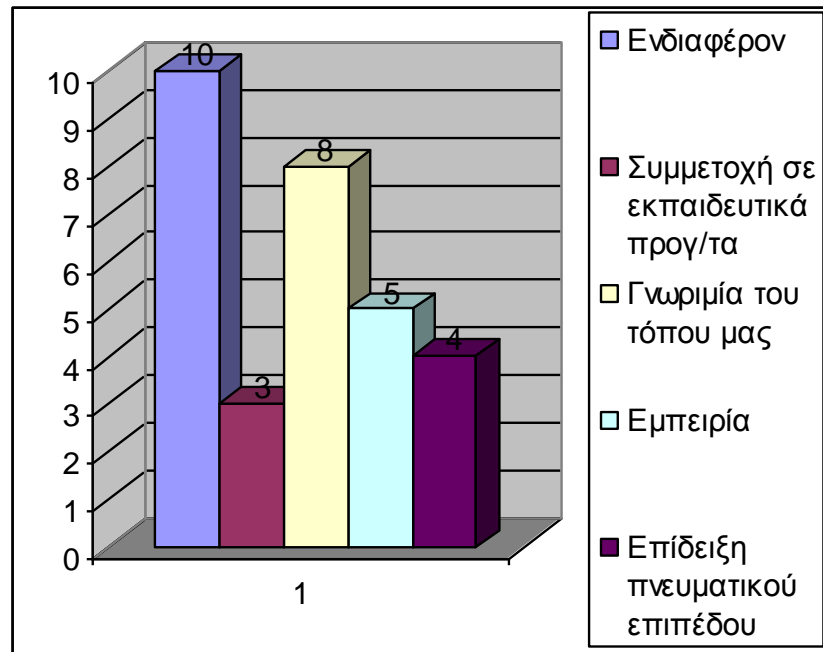
4. Τι σημαίνει για εσάς το αρχαίο παρελθόν;

Μαθαίνουμε για την ιστορία	Εξελίσσεται ο πολιτισμός	Αποτελεί μέρος της κληρονομιάς μας	Τιμή και υπερηφάνια	Όλα τα παραπάνω
4	1	5	3	13

5. Ο τουρισμός της περιοχής οφείλεται:

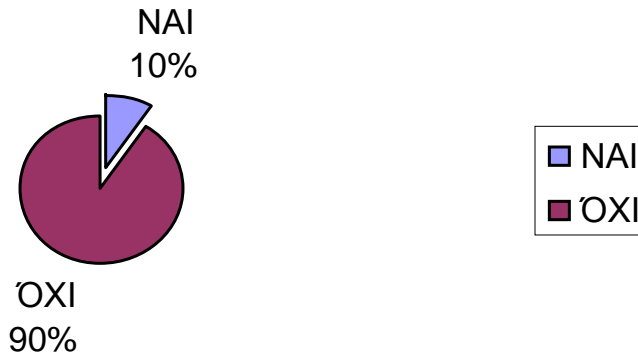
Στα μνημεία	Στο φυσικό πλούτο	Στην ποιότητα των παροχών
5	14	1

6. Για ποιο λόγο επισκέπτεστε τα μνημεία-μουσεία;

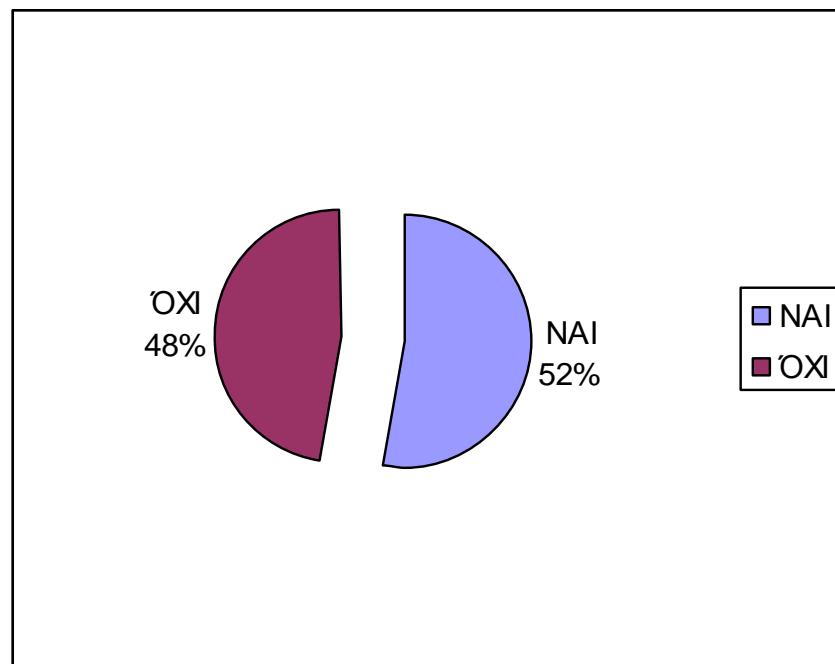
Ενδιαφέρον	Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγ/τα	Γνωριμία του τόπου μας	Εμπειρία	Επίδειξη πνευματικού επιπέδου
10	3	8	5	4

**Γνωρίζετε
ιστορίες,μύθους,αναμνήσεις,παραμύ-
θια,τραγούδια που σχετίζονται με
μνημεία της περιοχής;**

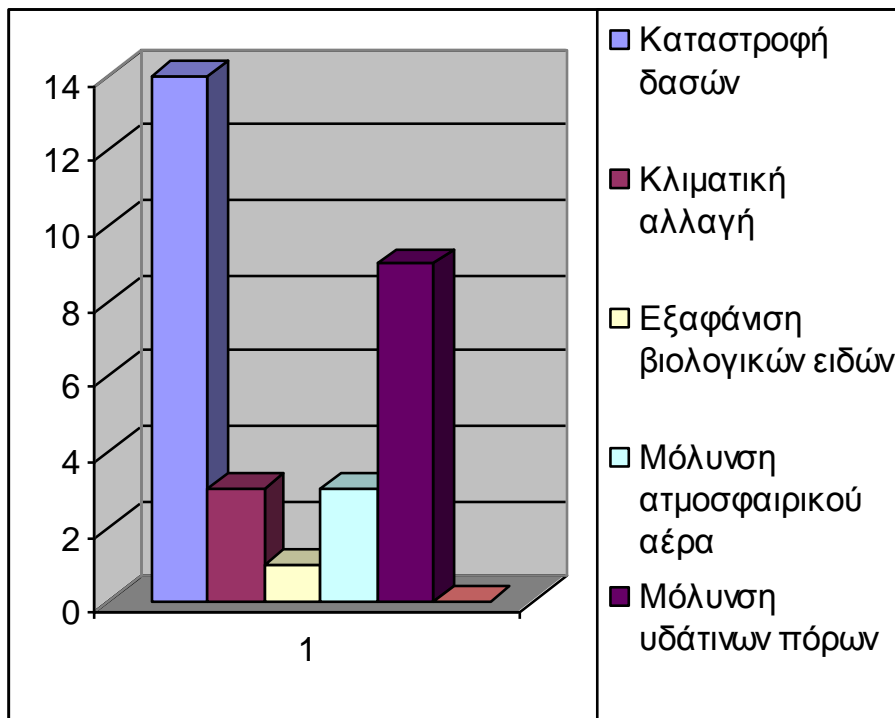

**7.Γνωρίζετε ιστορίες, μύθους, αναμνήσεις, παραμύθια, τραγούδια που σχετίζονται με
μνημεία της περιοχής;**

NAI	OXI
2	19

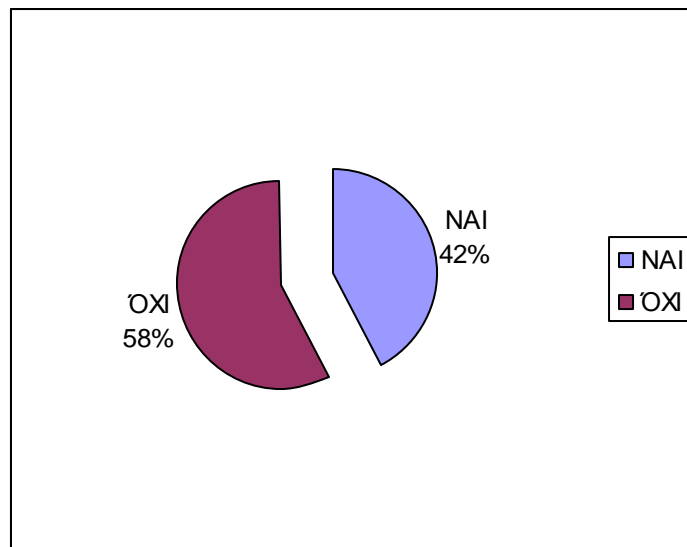

8. Θεωρείτε ότι οι ομορφιές της φύσης είναι μνημεία;	
ΝΑΙ	ΌΧΙ
11	10

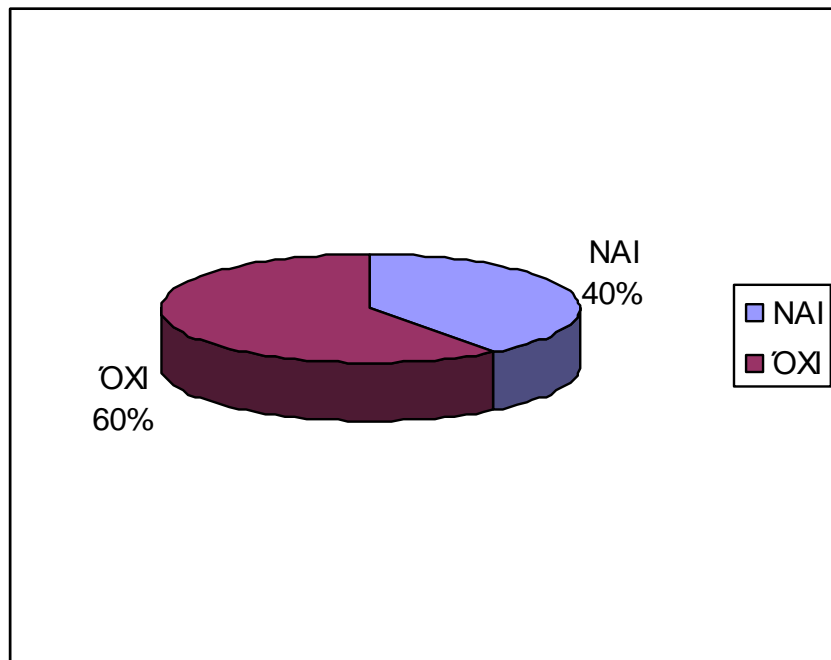

9. Ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα της περιοχής;

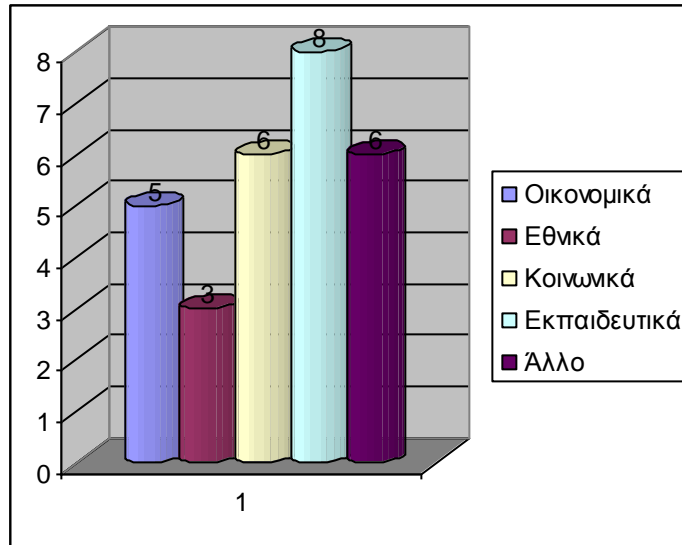
Καταστροφή δασών	Κλιματική αλλαγή	Εξαφάνιση βιολογικών ειδών	Μόλυνση ατμοσφαιρικού αέρα	Μόλυνση υδάτινων πόρων	Άλλα
14	3	1	3	9	0

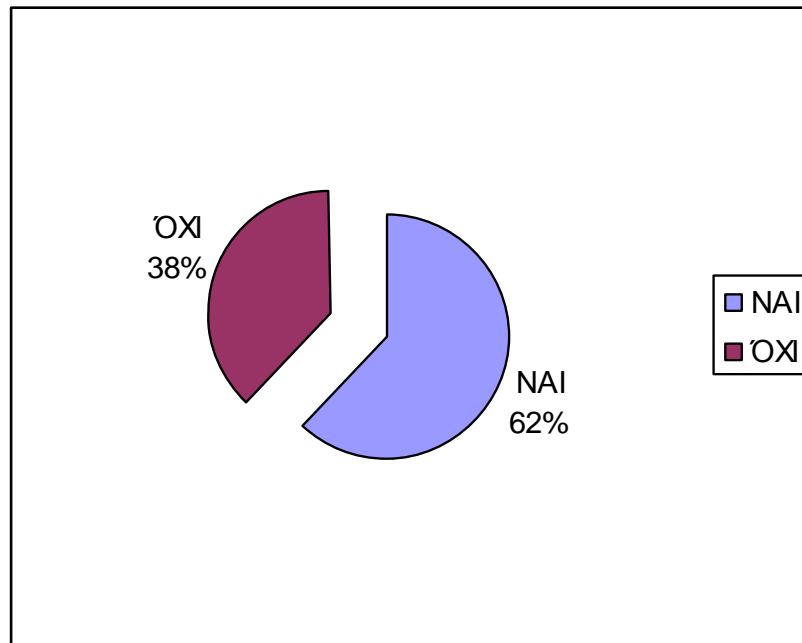
10. Έχετε επισκεφθεί το χώρο ανασκαφών στο Δήμο Δεσκάτης-Δ.Ε.Χασίων;	
ΝΑΙ	ΌΧΙ
8	11

11. ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΕΧΕΙ ΒΡΕΘΕΙ;	
NAI	OXI
6	9

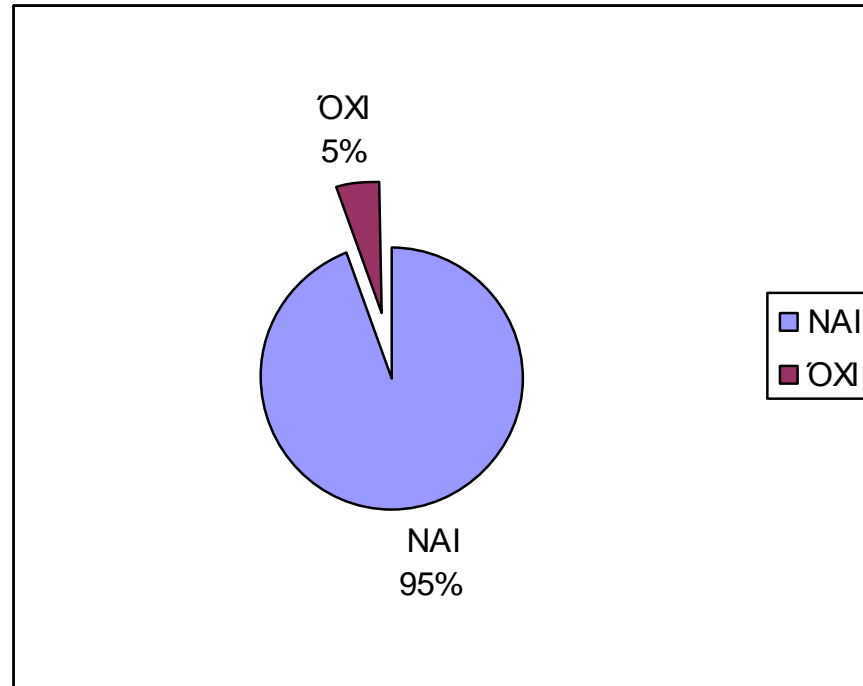

12. Ποια οφέλη θα φέρει στον τόπο η ανασκαφή;				
Οικονομικά	Εθνικά	Κοινωνικά	Εκπαιδευτικά	Άλλο
5	3	6	8	6

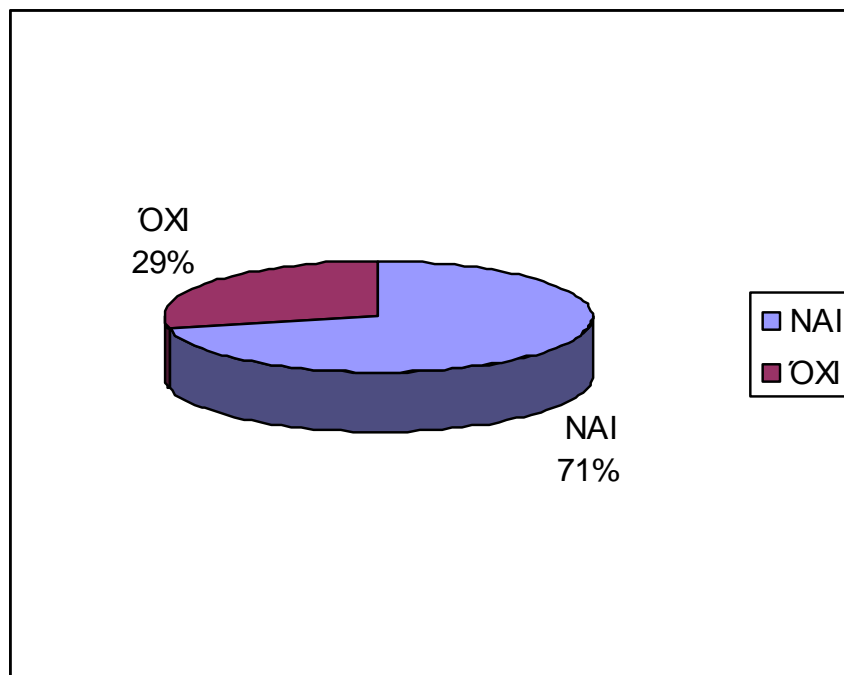
13. Θα προσφέρατε εθελοντική εργασία στην ανασκαφή, στον αρχαιολογικό χώρο;

ΝΑΙ	ΟΧΙ
13	8

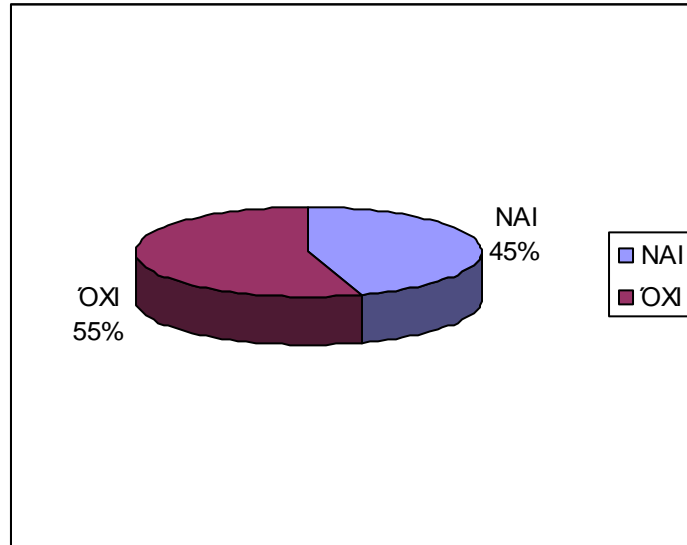

14. Συμφωνείτε να γίνονται εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά προγ/τα με αφορμή την ανασκαφή;

ΝΑΙ	ΌΧΙ
18	1

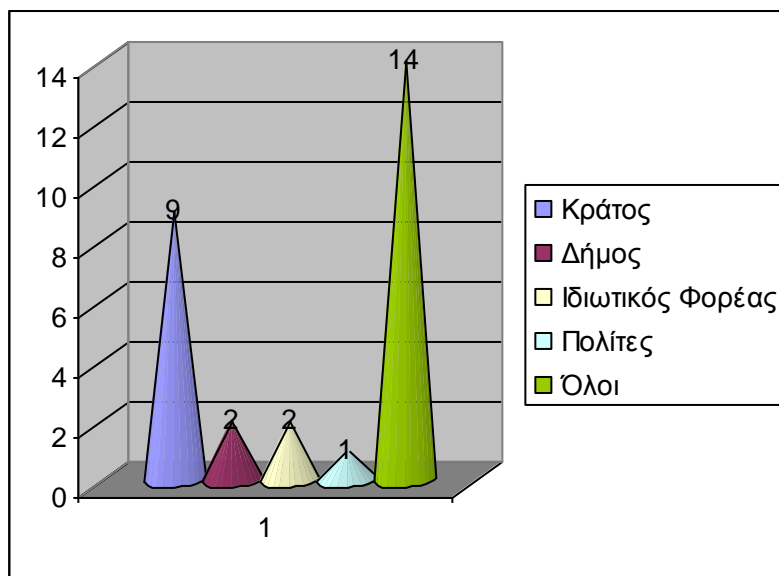

15. Υπάρχει κάποιος κίνδυνος που απειλεί τον αρχαιολογικό χώρο;	
NAI	OXI
15	6

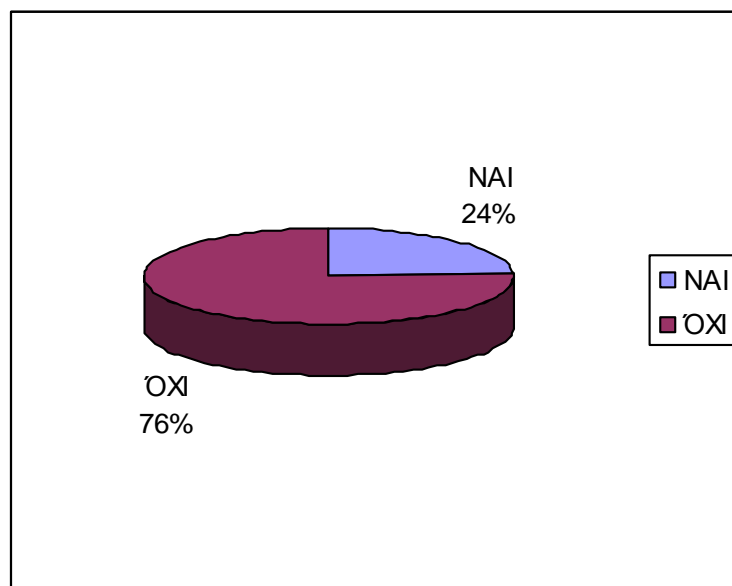
16. Έχετε ποτέ ακούσει να γίνεται λόγος για λαθρανασκαφή ή αρχαιοκαπηλεία στην περιοχή;

NAI	ΟΧΙ
9	11

17. Ποιος πιστεύετε ότι πρέπει να είναι υπεύθυνος για την προστασία των μνημείων;

Κράτος	Δήμος	Ιδιωτικός Φορέας	Πολίτες	Όλοι
9	2	2	1	14

18. Πιστεύετε ότι ενημερώνεστε για τα μνημεία από την πολιτεία ή από τον Δήμο σας;

NAI	OXI
5	16

Οι απαντήσεις που πήραμε δείχνουν δυστυχώς ότι δεν γνωρίζουμε τον αρχαιολογικό μας πλούτο συνεπώς δεν γνωρίζουμε και την ιστορία του τόπου μας.

Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι η σημασία που έχουν για μια χώρα, μία κοινωνία, ένα λαό τα δημιουργήματα της ιστορικής τους κληρονομιάς καθίσταται μεγάλη και πολυδιάστατη καθώς αποτελούν μέσο κατανόησης της κοινωνικής πραγματικότητας, απόδειξη πολιτιστικής ιδιαιτερότητας κάθε λαού, πηγή ιστορικής γνώσης, έμπνευσης και πρωτότυπης καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Πηγή πολιτισμού για κράτη και τοπικές κοινωνίες, ενώ ακόμη συμβάλουν στην ενίσχυση της εθνικής αυτογνωσίας κάθε λαού.

Επομένως, η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μας, κρίνεται αναγκαία εφόσον η καταστροφή μέρους της σημαίνει και αφανισμός μέρους της ένδοξης ιστορίας μας και λαός χωρίς ιστορική μνήμη είναι λαός χωρίς ελπίδα.

Ευχαριστούμε όσους μας βοήθησαν στο έργο μας:

- Τον υπεύθυνο Πολιτιστικής Εκπαίδευσης κ. Μίμη Στέργιο εκπ/κό κλάδου ΠΕ02, για τη βοήθεια που μας προσέφερε σε όλη την διάρκεια του προγράμματος.
 - Την κα. Γεωργία Καραμήτρου – Μεντεσίδη Δρ Αρχαιολόγος
 - Μουσείο Αιανής
- Τους Αντιδημάρχους της Δ. Ε. Χασίων Δήμου Δεσκάτης κ. Μωυσιάδη Γεώργιο, κ Χάϊτα Θεοχάρη και τον πρόεδρο του τοπικού συμβουλίου Καρπερού κ. Στεφόπουλο Χάρη.
- Το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων Γυμνασίου - Λυκείου Καρπερού.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΙΑΝΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟ

Ο Τόπος μας λοιπόν είναι γεμάτος από αρχαία μνημεία που δείχνουν πόσο αξιόλογη είναι και η ιστορία του. Εμείς είμαστε αυτοί που πρέπει όχι μόνο να τα διατηρήσουμε αλλά και να τα προστατέψουμε γιατί όπως είπε και ο Μακρυγιάννης

«Αυτά, και δέκα χιλιάδες τάλαρα να σας δώσουνε, να μην το καταδεχτείτε να βγουν από την πατρίδα μας. Γι' αυτά πολεμήσαμε»

Νασιόπουλος Απόστολος

Φιλολόγος

Δ/ντης